

ZÁKLADY OPERAČNÍHO POUŽITÍ VOJENSKÉHO LETECTVA A VOJSKA INTEGROVANÉ PROTIVZDUŠNÉ OBRANY

Obranná doktrína ČSFR vychází ze skutečnosti, že obrana svrchovanosti, nezávislosti a územní celistvosti republiky je výhradně naší vlastní záležitostí, i když nevyklučuje vytváření vazeb na systém, v němž bude možné v budoucnu zajistit vzájemné požadavky kolektivní bezpečnosti.

Vojenské letectvo a protivzdušná obrana v moderních soudobých armádách hraje stále významnější roli při zajištění bezpečnosti a obrany, tvoří okolo 30 % všech sil i prostředků těchto armád spolu s odpovídajícím systémem velení. V našich podmínkách tuto skutečnost ještě plně nedoceňujeme, a to ani v návaznosti na rozbor výsledků války v Perském zálivu.

Do popředí vystupuje požadavek řešit obranu naší republiky z kteréhokoli směru. Současně je potřebné si uvědomit, že nelze vojsky ČSA bránit všechny důležité operační směry současně a že podle vývoje vojenskopolitické situace bude potřebné vést vojsky postupný manévr.

Pojetí operačního použití vojenského letectva a vojska PVO vychází z následujících vlastností jejich výzbroje:

- Manévrovací schopnosti letectva umožňují jeho zasazení k podpoře bojové činnosti pozemního vojska na kterémkoli hlavním směru a přenesení úsilí na libovolný další směr.

- Síly a prostředky v integrovaném systému (IS) PVO ČSFR umožní vytvářet prostorovou protivzdušnou obranu.

Je nezbytné, aby zámysl obrany ČSFR umožnil vyjádření variantního zasazení sil, prostředků letectva a PVO. Zajistit nejvhodnější rozložení úsilí na hlavním a dalších směrech případného vedení bojové činnosti protivníkem, prostorovou protivzdušnou obranu teritoria ČSFR, organizovanou s důrazem na nejvíc ohrožené prostory a směry.

Cíle vytváření obranného systému jsou motivovány postavením ČSFR v nově formovaném systému evropské bezpečnosti, z požadavků na bezpečnost státu v současném rozporuplném světě. Bylo by možné:

- vytvořit silnou protivzdušnou obranu pro úspěšné splnění úkolů obrany pozemním vojskem a zabezpečit protivzdušnou obranu důležitých prostorů na teritoriu státu,

- pružným, dokonale technicky vybaveným systémem průzkumu zabezpečit účinnou činnost palebných prostředků letectva a PVO,

- mít letectvo jako součást systému rozumného odstrašování, které umožní vést údery na vojenské objekty a infrastrukturu protivníka i účinnou podporu obranného boje pozemního vojska,

- zabezpečit spolehlivost a operativnost systému velení a spojení zasazením moderních technických prostředků spojení i automatizace velení, současně posílit možnosti narušení systému řízení vojsk protivníka vlastními prostředky radioelektronického boje.

Obranný systém z hlediska úlohy vojenského letectva a vojska PVO ovlivní mnohé prvky, a to zejména:

■ **Protivník může v konfliktu "evropského" (nebo světového) rozsahu vést vzdušné operace, které lze charakterizovat:**

- soustředěným řízením a plánováním podle jednotného zámyslu v úzké návaznosti na pozemní operace, v součinnosti s pozemními vojsky,

- zaměřením činnosti při operaci na dva hlavní úkoly (vybojování vzdušné nadvlády, podpora operace pozemních vojsk),

- vedením vzdušných operací po dobu 3 až 10 dnů, s hlavním úsilím na dvou a více náletových směrech, hodnotou do několika set letounů a bezpilotních prostředků,

- vedením tří i více hromadných a dalších soustředěných úderů, s přednostním ničením systému PVO, řízení a velení, spojení, letišť a palebných prostředků pozemních vojsk; v další činnosti ničením objektů zvláštní důležitosti, průmyslových a administrativních uzlů,

- využitím silné protiradioelektronické činnosti, letů v malých výškách a v prvním období úderem bezpilotních prostředků,

- působením úderných skupin se silnou stíhací ochranou, využitím radioelektronického rušení a úderů na PVO.

Při působení v **oblastním (regionálním) omezeném konfliktu** lze očekávat:

- vedení prostorově omezené činnosti letectva a bezpilotních prostředků s vymezením objektů úderů pouze na cíle vojenského charakteru,

- vedení bojové činnosti zpravidla z jednoho náletového směru, v koridorech o šířce do 40 km, údernými skupinami se silným bojovým zabezpečením, do taktické hloubky,

- činnost by neměla charakter vybojování vzdušné nadvlády.

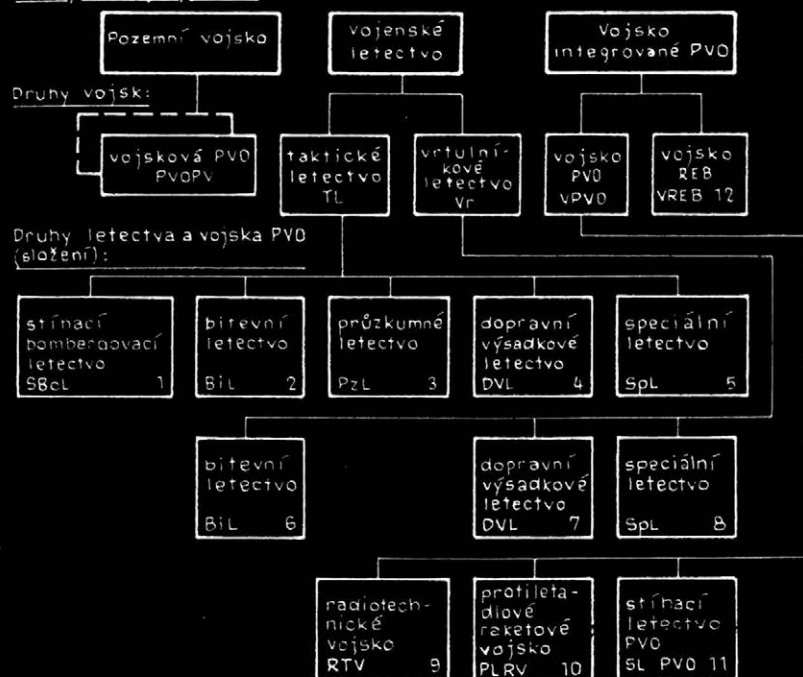
V důsledku pravděpodobného narušení jaderných, energetických zařízení (JEZ) a chemických provozů, spojených s únikem radioaktivních, toxických látek lze očekávat ztížení podmínek pro vedení bojové činnosti v prostorech soustředění chemického průmyslu a JEZ.

■ Účinnost obranného systému udržovaného s ohledem na ekonomické možnosti státu, využití vlastních technologií a výroby bude závislá kromě jiného na tvorbě nejvhodnějšího organizačního členění, systému velení s odpovídajícím stupněm automatizace, bojových možností sil, prostředků letectva a vojska PVO.

V souladu s vojenskou doktrínou ČSFR k plnění operačních úkolů velí velitel letectva a PVO dvěma druhům ozbrojených sil uváděných pod názvem "vojenské letectvo" a "vojsko integrované protivzdušné obrany". Podle našeho názoru, vedou sjednocovací záměry k vytváření letectva a vojska PVO jako jednoho druhu ozbrojených sil. K tomu je řešeno odpovídající organizační členění, zjednodušuje se požadavek odpovědnosti za činnost ve vzdušném prostoru, měly by se také zlepšit podmínky k soustředění sil a prostředků do požadovaného prostoru i na ohrožený směr. Problémy s dvěma druhy ozbrojených sil nastanou, hledáme-li např. odpověď na otázku, kam zařadit stíhací letectvo.

S dodržení zákonné normy, kterou je vojenská doktrína, by mohly být druhy vojsk a zbraňových systémů kategorizovány způsobem uvedeným na obr.

Druhy ozbrojených sil:

Organizační vazby:

Obr.

Vytvoření integrovaného systému PVO a podřízení vojenského letectva velitelskému letectvu a PVO by mělo umožnit účinné plnění úkolů protivzdušné obrany, letecké podpory pozemního vojska se zkrácenými počty osob ve štábech. K tomu mohou vytvářet podmínky přímé vazby na svazky pozemního vojska v ohroženém prostoru, účinný systém průzkumu, předávání informací s co nejmenším zpožděním i podstatné zkrácení rozhodovacího procesu dosažené zaváděním automatizovaných systémů velení. Tyto podmínky by měly být zařazeny mezi základní cíle dalšího utváření systému letectva a PVO.

Definice vojenského letectva a vojska PVO jako druhu ozbrojených sil by mohly vycházet z následujícího pojetí:

Vojenské letectvo je druhem ozbrojených sil určeným k vedení bojové činnosti proti letectvu protivníka, k vedení úderů na uskupení pozemních vojsk protivníka a pro působení proti objektům na bojišti i v týlu. Úkoly plní ničením prostředků vzdušného napadení protivníka za letu i na zemi, vedením úderů na vojenské objekty protivníka a jeho infrastrukturu. Vzdušným průzkumem zabezpečuje bojovou činnost pozemního vojska i svoji. Uskutečňuje přepravu vojsk a materiálních prostředků vzduchem. Výsledků činnosti letectva využívá pozemní vojsko.

Skládá se z **taktického a vrtulníkového letectva**.

Vojsko integrované protivzdušné obrany je druhem ozbrojených sil určeným k vedení bojové činnosti proti prostředkům vzdušného napadení. Zjišťuje a odráží úder ze vzduchu na životně důležité prostory pozemního vojska a státu. Úkoly plní ničením pilotovaných i bezpilotních prostředků protivníka za letu, umlčováním jeho rádiových, radiotechnických prostředků pro velení i bombardování.

Je vytvořeno z vojska PVO a vojska REB.

Kromě toho oba uvedené druhy ozbrojených sil mají jednotky radiotechnického zabezpečení, chemického vojska, opravárenská zařízení, jednotky inženýrské letecké služby, výzbrojního a technického zabezpečení, týlové útvary, zařízení i další zabezpečovací útvary (jednotky).

Vzhledem ke specifickým zvláštěm vojenského letectva a vojska integrované PVO je nutné stanovit **základní principy**, od kterých se odvozují další prvky **teorie operačního použití vojenského letectva a vojska PVO**. Vycházeli jsme z níže formulovaných principů:

- Cíle i úkoly letectva a vojska PVO určit v souladu s početním stavem osob, techniky i kvalitou výzbroje. Cíle, úkoly obranné operace stanovit na základě pečlivého hodnocení bojových možností. Obměnu techniky a rozvoj zbraňových systémů zabezpečit v souladu s požadavkem obranné dostatečnosti.

- Připravit letectvo a vojsko PVO v prvním pořadí zmobilizováním. V období příprav k ozbrojenému konfliktu mít vysokou připravenost vojsk k zásahu v ohrožených prostorech.

- Zabezpečit obranu celého území se soustředěním úsilí v operační zóně. Letectvem a vojskem PVO působit všemi silami a prostředky. Částí letectva ze základních letišť a částí z letišť zaujatých v operační zóně, ke zvýšení taktického doletu, zkrácení časových charakteristik bojového použití. Vojskem PVO vytvářet protivzdušnou obranu rozhodujících prostorů na celém teritoriu a operačního uskupení pozemního vojska manévrujícími prostředky.

- Součinností letectva, vojska PVO a pozemním vojskem dosáhnout prostorově i časově sladění činnosti letectva, vojska PVO, RVD a průzkumných útvarů pozemního vojska. Tím dosáhnout aktivního působení na důležité prvky operačního uskupení protivníka.

- Po zahájení válečných operací protivníkem trvale působit na jeho operační sestavu. Soustředěnými údery letectva a komplexy dalekého dosahu narušovat jeho letovou činnost za čarou dotyku pozemních vojsk, ničit jeho letiště, přisunované zálohy. Využitím manévrových možností taktického a vojskového letectva narušovat účinné zasazení záloh, přehrazovat ohrožené směry.

- Zabezpečit nepřetržitost a stálost velení vytvářením systému záložních i mobilizačních velitelských stanovišť. Budovat odolné spojovací soustavy. Automatizovanými systémy pro

podporu rozhodování zkrátit časové charakteristiky rozhodovacího procesu a dosahovat bezprostřední reakce na činnost vojsk protivníka.

V souladu s uvedenými principy by mohl být letectvu a vojsku PVO stanoven následující úkol:

Vojským letectvem, vojskem integrované PVO, v součinnosti s pozemním vojskem zjistit přípravu protivníka k agresí a zahájení úderů.

Vojskem integrované PVO v součinnosti s dalšími prostředky průzkumu včas zjistit a rozpoznat vzdušného protivníka, společně s prostředky vojskové PVO bránit hlavní uskupení pozemního vojska, důležité politické a průmyslové uzly.

Zahájení hromadného úderu prostředků vzdušného napadení zjistit silami a prostředky radiotechnických brigád (pluků) v součinnosti s radiotechnickými pluky REB i průzkumnými útvary zvláštního určení.

Po zahájení agrese hlavní úsilí taktického a vojskového letectva soustředit na leteckou podporu bránících se vojsk. Vést úderu na vojska protivníka během jejich přesunování a rozvinování, ničit jeho vzdušné výsadky, mařit jeho další plánovitou přípravu k útoku.

Operační sestavu vojska PVO vytvářet ve třech obdobích. V období zjištění příprav protivníka k ozbrojenému střetnutí vytvořit bojové sestavy v blízkosti objektů rozmístění silami stále připravenosti. V období mobilizování zabezpečit protivzdušnou obranu prostorů soustředění mobilizovaných vojsk. Ve třetím období zabezpečit protivzdušnou obranu operační sestavy pozemního vojska a rozhodujících prostorů státního území.

Letectvo před zahájením válečného konfliktu připravit k rozptylu na předurčená letiště. Jeho operační sestavu zaujmout postupně k dosažení výhodných podmínek pro vedení boje, zejména z hlediska taktického doletu, materiálního a technického zabezpečení, vyzbrojování. Vybudovat klamná letiště, vzletové a přistávací plochy. Výjezdovými prapory skrytě připravit záložní letiště, dálniční a silniční úseky k přistání, ukrytí a zabezpečení k opakovanému vzletu (při vyřazení zodolněných, základních letišť). Připravit záložní systém velení a navedení. Všeestranně zabezpečit vedení bojové činnosti (předzásobení).

Položit důraz na plnění úkolů protivzdušné obrany v prvním pořadí stíhacím letectvem na čarách ničení podél státní hranice. Do zahájení operací protivníkem plnit úkoly protiletadlovým raketovým vojskem v druhém pořadí.

Roty rušičů mít připraveny k manévru v místech stálého rozmístění a rozvinout je do bojové sestavy v období zaujetí operační sestavy pozemního vojska.

Operační sestavu uspořádat do:

- **sledu pro ničení vzdušných a pozemních objektů před čarou dotyku pozemních vojsk;** v tomto prostoru zahájit bojovou činnost při dotyku vojsk protivníka s prvním operačním sledem obrany; úkoly plnit taktickým, stíhacím letectvem a PLRK dalekého dosahu,

- **prvního sledu PVO a podpory boje pozemního vojska;** zde zahájit bojovou činnost stíhacím letectvem při ničení prostředků vzdušného průzkumu protivníka; bojovou činnost PLRV zahájit při odrážení úderů prostředků vzdušného napadení; protiletadlovou raketovou palbou bránit hlavní uskupení pozemního vojska a důležité objekty na teritoriu; k podpoře boje pozemního vojska použít bitevní a vrtulníkové letectvo,

- **druhého a dalších sledů** uskupení vojska PVO k protivzdušné obraně druhých sledů pozemního vojska a důležitých objektů v hloubce teritoria.

Soudobé armády neoddělují úkoly ochrany objektů území státu a ochrany vojsk. Celkový systém PVO je budován jako jednotný celek. Sestava pozemních vojsk zahrnuje prostředky vojskové PVO tvořené PLRS malého dosahu a PL dělostřelectva. Tomu odpovídá i organizační členění orgánů velení a vojsk.

Prvkem umožňujícím účinné použití sil a prostředků letectva, integrované PVO a vojskové PVO je odpovídající systém řízení a velení.

Prostředky, které je stát schopen na letectvo a PVO poskytnout, samozřejmě neumožňují jeho rychlé přezbrojení na soudobé zbraňové systémy zajišťující zachovat nebo zvýšit současné bojové možnosti při podstatném snížení jejich dnešních počtů. Zbývá tedy cesta vytvořit v této době zejména odpovídající organizační členění orgánů velení a vojsk, a to s potřebným výhledem očekávaného složení a výzbroje vojsk alespoň do roku 2000.

Z těchto skutečností vychází tvorba Integrovaného systému protivzdušné obrany ČSFR. Systém PVO ČSFR jako vnitřní organizační členění ČSA zahrnuje rozhodující část sil a prostředků vojska PVO, síly a prostředky stíhacího letectva PVO, průzkumu a radioelektronického boje s odpovídajícími systémy velení a všestranného zabezpečení.

Do tohoto systému mohou vstupovat formou součinnostních vazeb další síly a prostředky ČSA v souladu s rozhodnutím hlavního velení. Systém postupně umožní i případné vytváření zahraničních vazeb v souladu s uzavíranými dvoustannými dohodami nebo podle rozhodnutí rady obrany státu v případě ohrožení jeho svrchovanosti.

Volba prostorů odpovědnosti divizí PVO jako základního operačního stupně velení vychází z rozmístění vojsk, požadavku na zajištění radiolokační informace na styčích mezi svazky a obrany důležitých objektů na teritoriu, rozdělení vzdušného prostoru ČSFR podle organizace civilního a vojenského letového provozu. Současně je vzato v úvahu vnitřní a územní členění pozemních vojsk.

Předpokládané vnitřní členění vytvoří podmínky pro účinnou prostorovou protivzdušnou obranu, umožní uplatnit postupný manévry k vytvoření silného uskupení protivzdušné obrany na ohrožených směrech a prostorech.

Integrovaný systém PVO ČSFR je tvořen z podsystémů:

- velení a součinnosti,
- průzkumu vzdušného prostoru,
- protiletadlové raketové obrany,
- stíhací letecké obrany.

Podsystém velení a součinnosti považujeme za rozhodující pro nejvýhodnější využití sil a prostředků. Zajišťují naplánování a organizaci manévru, soustředění úsilí sil, prostředků PLRV i vojskové PVO do ohrožených prostorů s operativním zasazením stíhacího letectva do prostorů narušených bojových sestav pozemních prostředků PVO i účinnější odrážení vzdušných úderů.

Velení tvoří ÚVS, ZVS a TVS letectva a PVO, velitelská a záložní velitelská stanoviště divizí PVO, místa velení brigád, útvarů a jednotek, naváděcí i pomocná naváděcí stanoviště, střediska a stanoviště řízení letů.

Součinnost je organizována mezi silami a prostředky Integrovaného systému PVO, s pozemním vojskem prostřednictvím operačních skupin (styčných důstojníků), rozmístěním orgánů velení na společných místech velení nebo využitím technických prostředků.

Velení silám a prostředkům Integrovaného systému PVO je soustředěno do ÚVS letectva a PVO. Spočívá v soustředěném operačním plánování použití sil a prostředků PVO podle rozhodnutí velitele ČSA, v organizaci vnitřní součinnosti s ostatními druhy vojsk, v míru zajištění případné spolupráce se silami, prostředky letectva a PVO sousedních států zejména na styku státních hranic.

Velení vojskům zabezpečí systém vybudovaných zodolněných velitelských stanovišť, který bude doplněn mobilními místy velení u svazků PVO. Myslíme, že současně bude třeba vybudovat a vybavit stále místo velení u nově vytvářeného svazku PVO na území Slovenska.

Rozvinutí systému stálých zodolněných velitelských stanovišť už v době míru zdůvodňujeme potřebou zajištění:

- trvalého přehledu o činnosti ve vzdušném prostoru ČSFR a v prostorech na styčích státních hranic, plnění úkolů v pohotovostním systému PVOS, leteckého výcviku a jeho bezpečnosti,

- trvalé schopnosti přejít s nejmenším doplněním ve stanovených časových limitech k požadované připravenosti pro plánování, řízení a vedení bojové činnosti.

V souladu se zámyslem základního pojetí tvorby IS PVO ČSFR byl upraven i vlastní vývoj a zahájena výstavba Jednotného automatizovaného systému L a PVO. Cílem je automatizovat systém velení rozhodujících částí sil a prostředků IS PVO. Tento systém je pojat jako otevřený, dynamický a umožní, pokud to spojovací soustava dovolí, pružně reagovat na změny ve členění rozmístění sil a prostředků IS PVO v míru i za branné pohotovosti státu.

Podsystém průzkumu vzdušného prostoru s nejvýhodnějším rozmístěním radiolokačních, rádiových a radiotechnických prostředků průzkumu zabezpečí zjištění zámyslu vzdušného protivníka, sledování a vyhodnocování vzdušné situace a výdej jednotné informace v čase blízkém skutečnému.

Je tvořen radiotechnickým, rádiovým, vizuálním a technickým pozemním a vzdušným průzkumem. Jeho základem je radiotechnické vojsko PVO využívající zpráv průzkumných prostředků rtp REB PVO, radiotechnických prostředků leteckých základen, průzkumných prostředků PLRV, systému řízení letového provozu letectva a PVO. V závislosti na rozvoji možností vypracování, vyhodnocování a přenosu informace by byly využívány zprávy od dalších zdrojů. Zejména jde o průzkumné prostředky radiotechnického a rádiového průzkumu smíšených pluků REB v podřízenosti vojenských velitelství i dalších údajů prostředků zpravodajské správy.

Po uskutečnění organizačních a rozmístovacích změn bude mít radiotechnické vojsko dvě brigády, jeden pluk, sedm praporů a třicet pět rot.

Podsystém protiletadlové raketové obrany je tvořen protiletadlovými raketovými brigádami, pluky vyzbrojenými stacionárními a mobilními PLRK dalekého, středního a malého dosahu. Včasným manévrováním vytvoří potřebné protiletadlové raketové uskupení na nebezpečných směrech a prostorech v součinnosti s podsystémem stíhací letecké obrany.

Protiletadlové raketové vojsko by mělo, dle našeho soudu, po změnách v organizaci a rozmístění v sestavě tři divízi PVO čtyři protiletadlové raketové brigády a deset protiletadlových raketových pluků.

Podsystém stíhací letecké obrany tvořený stíhacími leteckými pluky a samostatnými stíhacími letkami umožňuje přenášet bojové úsilí, působit na vzdálených přístupech a bránit prostory nad teritoriím republiky, které nebudou bráněny pozemními prostředky PVO.

Stíhací letectvo PVO bude, podle našeho názoru, vytvořeno třemi divízemi PVO, které by měly mít v sestavě dva stíhací letecké pluky a dvě samostatné stíhací letky vyzbrojené letouny MiG-23, MiG-21 a L-39. Těmito silami a prostředky předpokládáme plnit úkoly stíhací letecké obrany v prvním pořadí.

Takto pojatý Integrovaný systém PVO ČSFR, který by měl být vytvořen do roku 1993, by se měl stát základem pro vybudování účinného systému obrany vzdušnému protivníkovi.

Systém velení letectvu musí vycházet, dle našeho názoru, z jeho organizačního členění se zabezpečením odpovídajících vazeb na vytvářené vnitřní členění pozemního vojska.

Základem je přesně stanovená úroveň soustředění velení, která umožní podle jednotného zámyslu účinně využít bojových možností všech druhů letectva. Účelným přeskupením sil a prostředků umožní vytvářet potřebnou operační (bojovou) sestavu.

K zajištění přímých vazeb mezi vojskem L a PVO a pozemním vojskem při operačním plánování doporučujeme vytvořit u velitelství letectva a PVO 1 až 2 operační skupiny řízení letectva a vojsk PVO, které by v době mimořádných opatření byly odesílány podle potřeby na hlavní místo velení nebo k polnímu velení pozemního vojska.

Současně by bylo vhodné vytvořit u vojenských velitelství (už v míru) oddělení letectva, jako orgán velitele letectva a PVO pro řešení úkolů PVO pozemních vojsk, letecké podpory a ostatních úkolů taktického i vrtulníkového letectva při vedení bojové činnosti. V míru by tato skupina zabezpečovala součinnost při společném výcviku vojsk.